

NEWS

OF THE NATIONAL ACADEMY OF SCIENCES OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN

SERIES OF SOCIAL AND HUMAN SCIENCES

ISSN 2224-5294

Volume 2, Number 306 (2016), 376 – 381

THE STRUCTURE OF ETHNIC IDENTITY

A. R. Khalenova, N. A. Eshtaeva

Al-Farabi Kazakh National University, Almaty, Kazakhstan.
E-mail: ainagul-khalenova@mail.ru, naguia.eshtaeva@mail.ru

Key words: Ethnic identity, religious trust, culture, ideology, cultural and social change, common values

Abstract. This article deals with the structure of the formation of ethnic identity in the knowledge community 'ethnic affiliation is a "we" are the "other" as well as components and that the ethnic identity of ethnic relations between ethnic consciousness at different levels of society, so that the product remains the same level, that is a the most important feature to consider. It was allocated a broader concept of "ethnic consciousness", which describes the totality of representations of members of their ethnic community and other ethnic groups, including social and psychological attitudes and stereotypes. In this understanding of ethnic identity - it is part of ethnic consciousness, reflecting the perception and representation of individuals of themselves as members of a particular ethnic community. Ethnic identity is the most important achievement is the leading ethnicity and ethnic identity and the importance of the position of the ethnic point of view. Ethnic identity is primarily ethnic identity of the person and, therefore, the basis of ethnic identity, purpose, and establishes the need to pay more attention to the internal mechanism. Consciousness of ethnicity is a complex, multifactorial spiritual and social phenomenon with its own structure and internal communication. After analyzing the main components of ethnic self-consciousness, it should be noted that all elements of the structure are closely interrelated and interact with each other at different levels. It is important to emphasize the fact that they are at different stages of development of the ethnic group acquire a leading position, the dominant role. Today there is no unity of views on the issue of ethnic consciousness and of its constituent components. Until now, the scientific community there is a dispute about the nature of ethnic identity and its relationship to ethnic identity. But in all the concepts it noted that the sense of ethnicity is important and necessary condition for the existence and development of the ethnic group. Therefore, the development of ethnic identity among the younger generation is a necessary aspect of the educational process. At the same time, will help ethnic, ethnic groups, stable, real people in the group, which is opposite to the team characterized by its own behavior provides a definition of the legality of which may be changed from time to time. Ethnic identity does not remain unchanged at various stages of development of human society as it is the most important feature of an ethnic group.

ӘОЖ 373 048:811 111

ЭТНИКАЛЫҚ ӨЗІНДІК САНАНЫҢ ҚҰРЫЛЫМЫ

А. Р. Халенова, Н. А. Ештаева

Әл-фараби атындағы қазақ ұлттық университеті, Алматы, Қазақстан

Түйін сөздер: этникалық (ұлттық) өзіндік сана, этностық идентификация, діни сенім, мәдениет, идеология, мәдени-әлдеуметтік өзгеріс, ортақ құндылықтар.

Аннотация. Макалада этникалық өзіндік сананың құрылымы «өзімнің» және «басканың» деген сияқты құрамдас бөліктен тұратындығы және этникалық өзіндік сана этникалық өзара қарым-қатынас жүйесінің өнімі болғандықтан этникалық өзіндік сана қоғамның әртүрлі деңгейінде өзгермей қалмайтын маңызды белгісі болып табылатындығы қаралады. Соның кезде этникалық өзіндік сана ең маңызды алға жетелеуши этностық белгі болып келетіндігін және этникалық өзіндік сананың этностық тұрғыдан алғын орнын, мәнін көрсетеді. Этникалық (ұлттық) өзіндік сана ең алдымен адамның қандай этноса жататындығын, сондыктан

да этникалық өзіндік сананың объективті негізіне және ішкі механизіміне көп көніл бөлу керектігін баяндалады. Сонымен қатар этносқа анықтама беріледі, этнос – тұрақты, нағыз қалыптасқан адамдардың ұжымы, өзін басқа ұжымға қарама-қарсы қоятын, өзіне тән мінез-құлқымен ерекшеленетін әрине уақыт өте өзгеруі мүмкін заңдылығы туралы анықтама береді.

Этнос теориясын зерттеу соңғы кездे этнографтардың назарында болып келді. Әрине этнографтардың ең жоғарғы жетістіктері иерархиялық біркелкі емес құндылық этникалық ортақтықтың белгілері болып келетіні сөзсіз. Бұрыннан этностиң ортақтық теориясы тілді, мәдениетті т.б. бір кеңістікте қарап келген. Ал қазір біздің алдымында бірнеше деңгейге қатысты әртектілік сипаттамалық қын жүйе тұр.

Этнос - таза адамға тән құбылыс. Осы жерде айта кестетін жәйт ол адамдардың этникалық бөліну мен расалық бөлінуден айырмашылығы бар. Расалық айырмашылық - ол биологиялық құбылыс. Ал этникалық айырмашылықтың негізінде таза адамдық құбылыс ол мәдениет жатыр [1, 5 б.].

Тағы да бір ең маңызды жағдай бар «халық» /этнос/ - этникалық қауымдастықтың тек қана ортақ категориясы емес, ол барлық формацияның түрін /тайпа, халық, ұлт/ қамтиды .

Этнос пен ұлтты анықтау параметрі әр тұрғыда жатыр, этностиң өмір сүрудің негізгісі ол вертикалды /диахрониялық/ информация, ал ұлт үшін ең маңыздысы синхронды информация болып табылады. Ю.В.Бромлей этникос өзінің тұбірінде диахрондық информация бар екенін яғни өзіне тән этникалық ес және этникалық әдет-ғұрыптың жиынтығының болуы. Осы әдет-ғұрыптардың құнделікті өмірде қолданылуы міндетті емес мысалы: ұлттық костюмді киу, ұлттық тағамды өзірлеу т.б. осы этносқа тән ерекшеліктер есте сакталады және де ол атадан балаға беріліп отырады. Басқа сөзбен айтқанда этнос өзінің шартты белгілерінің жинағын сақтайды осы өзін өзі тенестіру арқылы тап осы этнос қатарына жататындығын білдіреді. Өзін-өзі «менін-ұлтым мынадай » деген өзін-өзі атау ол мәні жағынан диахрондық процесс. Ал этноәлеуметтік организм, ол басқа іс. Соның бір түрі болып саналатын соның ішіндегісі –ол ұлт. Осы ұлттың тіршілік етуіне ең маңыздысы тек диахронды емес сонымен қатар синхронды байланыстар тек ес және әдет-ғұрып емес сонымен бірге құнделікті іс-әрекет және қарым-қатынаста болу. Ортақ мақсатты шешу және оны шешудегі үйлесімді іс-әрекет.

В.В.Мархинин өз еңбегінде этнос теориясының әлеуметтік-философиялық құрылымын көрсетті. Этностиң әлеуметтік-биологиялық мәселелерінің бір-бірімен қарым қатынасын қарастыра келіп этникалық өзіндік санаға мынадай анықтама береді. Этникостиң құрылудының көрсеткіші ол - жалпытайпалық қарым қатынас формасындағы тайпаның өзіндік санасының пайда болуы. Этнос құрамының әлеуметтік-биологиялық екі жақтылық ерекшелігі –ол редукцияға бейім тенденция деді [2, 125б].

Кейбір этностиң белгілер турасын айтсақ белгі емес, этникалық қауымдастықтың пайда болуы және дамуы шарт деп қарастау керек. Осы этнокұрылу факторларына мыналар жатқызылуы тиіс. Объективті факторларды қоса санау олар этникалық сананың туына себебін тигізеді, сонында этникалық қауымдастықтың құрылудына әкеледі. Бұған қатысы барлар территориялық ортақтық , әлеуметтік-экономикалық жүйедегі бірлік және басқа факторлар. Ал этникалық белгілер бұған қарама-қарсы туынды болып келеді ол этникалық қатынастың даму процесінде және этникалық қауымдастықтың құрылудында пайда болады... Бұл белгілер алдындағыдан өзінің қосымша мінезімен ғана ерекшеленбейді сонымен бірге айқын этникалық мазмұны болады. Басқа сөзбен айтқанда, этникалық белгіні тар мағынада этностиң өзіне тән ерекше мінезіне көніл аудару керек. Яғни этникалық қауымдастықтың шынымен айырмашылығы бар екенін көрсете білу [3, 4-5 б.]. Ал қандай ерекшелікті этникалық белгі дейміз? Біраз авторлар тілді этникалық қауымдастықтың құрылудының бір шарты ретінде қарайды [4, 80 б.]. Кейбіреулері, тілдік ортақтықты тек этно-құруши фактор емес, сонымен қатар этникалық белгі болып табылады дейді [5, 107б]. Сонынан В.В.Мавродин, былай деді «Два фактора, - определяют народ как этническое понятие: 1) общность языка. 2) Сознание единства всех людей. Говорящих на данном языке» [6, 89 б]. Соңғы кезде этникалық өзіндік сана ең маңызды алға жетелеуші этностиң белгі болып келетіндігін және этникалық өзіндік сананың этностиң тұрғыдан алғын орнын, мәнін Ю.В.Бромлей көрсетті. Этникалық (ұлттық) өзіндік сана ең алдымен адамның қандай этносқа жататындығын белгілейді, сондықтан да этникалық өзіндік сананың объективті негізіне және ішкі механизіміне көп көніл бөлу керектігін

Бромлей өз еңбектерінде көрсетті. Этникалық өзіндік сананың құрамы әртүрлі Н.В.Бромлей этности генезистік, әлеуметтік құбылыс деді. Фылыми әдебиеттерде этникалық /ұлттық/ өзіндік сана сезім көбінесе өздігінен пайда болған этностиң компоненті ретінде қарады. Этникалық /ұлттық/ өзіндік сананы ұлттың белгісіне енгізу туралы маңызды талқылаулар өткізілген [7, 7 б.]. Ең алғашқы термин «этникалық өзіндік сана» фылыми қолдануға этникалық қауымдастықтың түсінігіне енгізуде еңбегі зор болған Күшнер деп жазады [8, 3 б.]. Чебоксаров Н.Н., Чебоксарова И.А. өз еңбектерінде этникалық өзіндік сананың этникалық белгілер тобына қосылатыны сөзсіз екенін жазды [5, 99 б.]. Кеңес ғалымдарының ішіндегі ең алғашқысы болып этникалық өзіндік сананы бөле жарып қараган ғалым Д.С. Лихачев, 1946 жылы өзінің «ұлттық өзіндік сана» атты монографиясында жазды «Необходимо различать два аспекта проблемы: с одной стороны объективное существование общности происхождение членов этноса. С другой – представление о такой общности выступающее как компонент этнического самосознания » [6,108б.]. Сонымен этносқа анықтама берер болсақ, этнос – тұрақты, нағыз қалыптасқан адамдардың ұжымы, өзін басқа ұжымға қарама-қарсы қоятын, өзіне тән мінезд-құлқымен ерекшеленетін әрине уақыт өте өзгеруі мүмкін заңдылық деп Гумилев анықтама береді. Кез келген жүйе мейлі, этнос немесе организм бірдей дамиды. Осы даму барысында кенеттен онда бірнеше пассионарлар пайда болады. Тарихи жануынан басталып өшүінсі деңгелі уақыт этногенез фазасына толығымен сәйкес келеді. Ол «этностиң жасы» секілді, этникалық популяцияда пассионардың пайзызымен айқындалады. Оның саны белгілі бір шекке өседі, жүйе ұлғаяды: осы шектен асқанда пассионарлық өзін-өзі құртады да, пассионарлық бірін-бірі құрытқан сайын пассионарлық төмендеген сайын өзінің еркін энергиясымен өнер, керемет әлеуметтік идеяны тудырады. Осы энергиялық бөліністен кейін ұзак инерция кезеңі басталады ол шаруаны реттейді, құрылым бірте-бірте кенейеді заңдылық орын алады [9, 31б.]. Кейбір кезеңдерде оның ішінен субэтнос, концорния және конвиксия пайда болып немесе құлауы мүмкін, бірақ этностиң бірлігі жоғалмайды. Л.Н. Гумилев этностиң жүйелі тәсілін енгізді, себебі жоғарыда атап айтқандай В.В.Мавродин халықты екі нәрсе айқындаиды деді олар тілдік ортақтастық және сол тілде сөйлейтін адамдардың сана-сезімі, ал Ю.В.Бромлей осы мәселенің екі жағын анықтау керек екендігіне тоқталды бір жағынан этностиң объективті шығу тегі, екінші жағынан этникалық өзіндік сананы сол этностиң компоненті ретінде ұсынды. Осыны жақтаушылар Күшнер, Чебоксаров Н.Н., Чебоксарова И.А. және Козлов болды.

Гумилевтің ойынша бұл пайымдаулар қараңғылыққа аппаратындағы еді. Оның пікірінше этностиң белгілері тіл, мәдениет, территориялық бірлік, экономикалық ортақтық, өзін өзі атап т.б. әрқашанда сәтсіздікке әкеліп соғатынын өз еңбектерінде көрсетіп мысалдар мен дәйекті дәлелдер келтіреді.[9, 540-541 б]. Этности біріктіретін ортақтығы тіл емес: екі, үш тілді этностар бар, немесе бір тілде ғана сөйлейтін әр түрлі этностар бар. Сонымен, француздар төрт тілде: француз, кельт /бретон/, боскес және провансалдық бұл олардың этникалық бірлігіне еш кедергі келтірмейді. Бізге белгілі напалеон маршалы Мюорот немесе тарихтағы д'Артанян гасконцтар, ал жазушы Шатобриан кельт екені. Екінші жағынан, мексикандық және боливиялықтар испан тілінде сөйлейді: бірақ испандық емес, янкалар ағылшынша сөйлейді, бірақ олар ағылшындар емес. Ал араб тілінде әртүрлі халықтар сөйлейді. Себебі этнодифференциалдық белгілердің жиынтығы зерттеліп отырған нысанды анықтай алмайды және анықтау мүмкін еместігін алға тартады. Гумилевтің «тырнакшаға» алуға болатыны ол этникалық топ \ұжым\ өздерінің бірлігін мойындауы: «біз мынадаймыз, ал басқалары басқа \біз емес\». Бұл теңдестіру этностағы адам санасында объективті тұстастықтың және әртүрлі жүйесінің объективтімен адамдардың өзіне тән белгісінің байланысы «біз» және «біз емес». Бұл қарама қарсылық нені көрсетеді. Гумилевтің ойынша тіл белгілі бір жағдайда этникалық қауымдастықтың себебі емес индикаторы бола алады[10, 52 б]. Этникалық өзіндік сананың қалыптасуы қауымдастықтың ортақ біз «мынандаймыз», олар «басқа» деген сананың қалыптасуы болып есептеледі. Этникалық өзіндік сана ол өз орнын, сезімін, қызығын, мотивін этникалық байланыс жүйесінде соған қатысның бар екінін сезіну болып табылады. Этникалық өзіндік сананың ортақтығы тілде, халықтық шығармашылық еңбектерде шынайы көрінеді. Ондай шығармаларда халықтың сана-сезімдерінің жетуіне ерекше әсер ететін дәстүрге, мәдениетке, тарихқа қатысты оқиғалар баяндалады.

Этникалық өзіндік сана қоғамның дамумен бірге өзгеріп отыратындығы туралы Крюков М.В. былай деді «Этническое самосознание как важнейший из признаков этноса не остается неизменным

на различных этапах развития человеческого общества» [11, 287 б.]. Крюковтың этникалық сана адамзаттың әр түрлі қоғам дамуында ең маңызды белгі ретінде өзгеріссіз қалмайды деп айтылған тұжырымға мысал келтірсек: Кенес өкіметі құлағаннан кейінгі орыс халқының тағдырына алан болған Артюнян Ю.В. Дробижева Л.М. өз макалаларында былай деп жазды. XX ғасырдағы соңғы он жыларда орыстардың тағдыры ерекше мән-мағыныға ие болуда бұрынғы кенес одағының құрамындағылар ұлы тарихи кезеңді басынан кешуде. Бүкіл әлемнің көз алдында қоғамның әлеуметтік-сақси трансформациясы /әтпелі кезең/ болуда, осы үрдіс кезінде жалпыодактық масштабтар мемлекет саясатындағы орыстардың өзіндік санасын өздерінің орыс президентіне және мемлекеттік жалауына, елтаңбасына және әнұранына ауыстырды. Кеңестік империя құлдырағаннан бері орыстардың алдыңғы одақтық өзін-өзі тенестіруін жоғалта отырып олардың көнілін өз тағдырларына аударуды және де өздерінің жеке қызығушылықтары мен мұмкіндіктерін түсінуді және оны жүзеге асыруды ояты. Одақтың құрамындағы орыстар өздерін державаның этносы ретінде сана-судан басқа амал болмады. Осы державалық сана этникалық тенденстірудің тіреуі болды [12, 3 б.]. Бұл макаладағы саяси-әлеуметтік жағдай тек орыс халқының ғана этникалық өзіндік санасының қайта жаңаруына емес сонымен қатар өз тәуелсіздігін алған бұрынғы одақ мелекеттері құрамындағы халықтардың өздеріне тән этникалық өзіндік сананың қайта жаңарып, толығуына да зор әсерін тигізді. Бұрында ақпарат құралдарында аз қолданыста болған, болса да теріс бүрмаланған сөздер «ұлт, ұлттық, ұлттық сана, ұлттық идея» кеңінен газет-жорналдарда түсіндіріліп айтылып жазылуда. Этности әлеуметтік топ ретінде тану арқылы ұлтшылдықтың нақты көрініс беретін саласы мәденист екендігін мойындаимыз. Осыған байланысты адамдардың этностиқ идентификация үрдісі немесе белгілі бір ұлтқа тәуелділігін анықтау барысында өзінің халқының мәдениетін танып, оның құрамдас бөлігі екендігін сезінуі тосын жағдай емес. Сол себепті белгілі бір ұлттың өзіндік мәдениетін дамыту құқығына тыйым салу әрекетінің әлемдік тарихта арты ұлтаралық қақтығыстар мен азамат соғыстарына алып келуі таңқаларлық жағдай емес екендігі занды құбылыс. Гумилевтің ойынша тіл сол сиякты мәдениет, идеология, экономикалық байланыс тіпті қауымдастықтың шығуы, олар ешуақытта монолитті /тұтас/ болмайды [10, 53б.]. Ал этникалық өзіндік сананы құрайтындар:

- а) этностиң құрамында болушылық туралы түсінік;
- ә) өз этносының ерекше мінездемесі, типтік қасиеттері туралы түсінік;
- б) этнос мүшелерінің ұқсастығы, бірдейлігі туралы түсінік;
- в) жалпыэтникалық мұдделерді, тілектерді игеру туралы түсінік;
- г) өз этносы тарихи тағдырының бірлігі туралы түсінік;
- д) айналадағы орта, соның ішінде басқа халықтармен қарым-қатынас туралы түсінік [13, 21б.].

Этникалық өзіндік сана адамзаттың әртүрлі қоғам дамуында ең маңызды белгі ретінде өзгеріссіз қалмайды. Этникалық өзіндік сана құрылымына және де оған берілген анықтамаларға қарасақ «этникалық өзіндік сана» этностиң жетелеуіші белгі екендігіне көзіміз жетіп отыр. Ал қалай әрекет ететіндігі жөнінде Бромлей былай дейді «этникалық өзіндік сана тек қана саяси-территориялық сонымен қоса топтық қауымдастық: ең алдымен діни және таптық жағымен әрекет етеді. Осындағы өзара әрекетке сәйкес көзқарастардың нәтижесінде топтың қызығушылығы этникалық өзіндік санага және этникалық сезімге зор әсер етеді. Діни сана, діни саяси-территориялық қызығушылық этникалық өзіндік сананы қамтиды» [6, 108б].

Қазіргі танда этникалық өзіндік санадағы діни сенімің халықта қайта жаңаруы исламдық немесе христиандық болсын ол ұлтаралық қатынастарды шиеленістіретін фактор емес екендігі белгілі. Дін, даусыз, біріктірудің, интеграциялық үрдістердің күшті факторы бола алады. Ол үшін діндерден қайышылықтарды емес, керісінше ортақ белгілер мен қағидаларды, ортақ құндылықтарды іздеуге міндеттіміз. Дін бірден-бір адамдарды өз еріктерімен ізгілікке жетелейтін және рухани нормаларды, барлық адамгершілік қасиеттерді сақтайтын этникалық өзіндік сананың құрамдас бөлігінің бірі болып табылады.

Ал этникалық өзіндік сананың тереңдігі туралы түсінік оның тереңдігі объектілі және субъекттілі себептерге тәуелді. Этностиң құрамында болушылықты әлсіз ұғыну. Басқа этностиң мүшелеріне деген жат сезім. Дамытлған этникалық өзіндік сана – жалпы этникалық мұдделер үшін өзін құрбан ету. Этникалық өзіндік сана этникалық болмысқа теріс әсер көрсетеді: діни сана сенімің әлсіреуі немесе күшесінде, ана тілінің өркендеуі не әлсіздеуі, жүрттың саяси бірігуіне қарсылас

болуы т.б. Этникалық өзіндік сананың түйіні этникалық ұқсастықты іске асыра білу, туған жер тарихи атамекен немесе ортақ атажұрт туралы түсінік, этникалық бейне «өзімнің» және «басқаның» деген сияқты құрамдас бөліктен тұрады. Этникалық өзіндік сана этникалық өзара қарым-қатынас жүйесінің өнімі. Қазіргі таңда тіпті зайырлы мемлекеттік қоғамда қандай да бір маңызды сұрақты шешуде немесе қабылдауда этникалық үрдіспен санасуға тұра келеді.

Этникалық өзіндік сана – этностиң атауында белгіленген өзара бірдейлігін, жат этностармен өз айырмашылығын ұғыну. Осыдан келіп шығатын қорытынды тіл, дін, мәдениет, идеология, экономикалық байланыс тіпті қауымдастықтың шығуы, тұтас болмайды сондықтанда этникалық өзіндік сананың құрылымы осы аталғандардың барлығының жыныстығынан тұрады. Ал қайсысы ең басынқы роль атқарады ол этникалық қауымдастықтың қашалықты нені таңдал нені мойын-дайтындығында... Дегенмен осы тәуелсіздік алғаннан кейінгі жылдары жалпы кез келген этностиң этникалық өзіндік санаға қоғамдағы болып жатқан саяси-экономикалық және мәдени-әлеуметтік өзгерістердің әсері зор екені айдан анық.

Этникалық өзіндік сананың ролін этностардың қарым-қатынас жүйесіндегі орнын айқындау жана теоретикалық мүмкіндіктер туғызуда, яғни этникалық өзара қарым-қатынас динамикасын алдын-ала кере білу тек әлеуметтік-экономикалық және саяси-құқықтық катынаспен ғана емес, осымен бірге этникалық құрылымымен қарастыру шарт.

ӘДЕБІЕТ

- [1] Артюнов С.А. Народы и культуры: развитие и взаимодействие. – М.: Наука, 1989. – 247 б.
- [2] Мархинин В.В. Диалектика социального и биологического в процессе становления этноса. – Томск: Издательство Том. Ун-та, -148с.1989; -125б.
- [3] Крюков М.В. Этнос и его признаки. Древние Китайцы проблема этногенеза. М.: Наука, 1978. – 4-5 б.
- [4] Лашук К.П. О формах донациональных этнических связей // Вопросы истории. – 1967. – № 4. – 80 б.
- [5] Козлов.В.И. Динамика численности народов. – М., 1969. – 107 б., -99 б.
- [6] Бромлей Ю.В. Этнос и этнография. – М., 1973; 102-103,- 89 б.,- 108 б.
- [7] Рогачев Н.П., Свердлин М.А. О понятии и нация // Вопросы истории. – 1966. – № 1. – 7 с.
- [8] Кушнер И. Национальное самосознания как этнический определитель // Краткое сообщение Ин-та этнографии им. Н. Н. Миклухо-Маклая. – 1949. – № УПП. – 3 б.
- [9] Гумилев Л.Н. Этносфера: история природы. – М., 1993. – 544 б. -31., -540-541 б.
- [10] Гумилев Л.Н. Этногенез и биосфера земли. – Л., 1990. – 528 с.
- [11] Крюков М.В. Этнос и его признаки. Древние Китайцы проблема этногенеза. М.: Наука, 336 с., 1978. -287 б.
- [12] Артонян Ю.В., Дробижева Л.М. Отечественная История. – 1992. – 3 б.
- [13] Кудиярова А. Этникалық өзіндік сана // Қазақстан мектебі. – 1995. – № 3-4. – 21-22 б.

REFERENCES

- [1] Arutyunov S.A. Peoples and Cultures: development and interaction. M.: Nauka, 1989. – 247 b.
- [2] Marhinin V.V. The dialectics of social and biological in the making of the ethnus. Tomsk: Publishing Tom. Un-ta, 1989. 148 c. -125b.
- [3] Kryukov M.V. Ethnicity and its symptoms. The ancient Chinese problem ethnogeny / "Science", Moscow, 1978; 4-5 b.
- [4] Lashuk K.P. Pre-national forms of ethnic ties, "Questions of History", 1967, № 4, -80 b.
- [5] Kozlov.V.I. Population dynamics of people, Moscow, 1969 .. 107 b, 99 b.
- [6] Bromley Y. Ethnos and Ethnography. M., 1973; 102-103. - .. 89 b - 108 b.
- [7] Rogachev NP M.A.Sverdin. "On the concept of the nation and" - "Questions of History", 1966 number 1 -7str
- [8] Kushner I. National identity as an ethnic determinant. "A brief report of the Institute of Ethnography. N.N. Miklukho-Maclay »№ -3 UIII 1949. b.
- [9] Gumilev L.N. Ethnosphere: history of nature. 544 b. M.1993, -31., -540-541 B.
- [10] Gumilev L.N. Ethnogenesis and Earth's biosphere. L., 528 c 1990 -52., -53 B.
- [11] Kryukov M.V. "Ethnicity and its symptoms. / The ancient Chinese problem ethnogeny / "Science" M., 336 c., 1978. - 287 b.
- [12] Artonyan Y., Drobizheva L.M. Domestic History.1992, -3 b
- [13] Kudiyarova A. Ethnick consciousness. Kazakhstan mektebi 1995 N 3-4., 21-22b.

СТРУКТУРА ЭТНИЧЕСКОГО САМОСОЗНАНИЯ

А. Р. Халенова, Н. А. Ештаева

КазНУ им. аль-Фараби, Алматы, Казахстан

Ключевые слова: этническое самосознание, идентификация, религиозное доверие, культура, идеология, культурно-социальное изменение, общие ценности.

Аннотация. В этой статье рассматривается структура формирование этнического самосознания этнической общности при осознании принадлежности это «мы» они «другие» а также компоненты, и что этническое самосознание этнических отношений между этнического самосознания на различных уровнях общества, потому что продукт остается неизменным на уровне, то есть является наиболее важной особенностью для рассмотрения. Этническое самосознание является наиболее важным достижением является ведущим этнической принадлежности и этнического самосознания и значение позиции этнической точки зрения. Было выделено более широкое понятие "этнического самосознания", который описывает совокупность представлений членов их этнической общины и других этнических групп, в том числе социальных и психологических взглядов и стереотипов. Сознание этнической принадлежности сложное, многофакторное духовное и социальное явление со своей собственной структурой и внутренней связи. Как показывает анализ научной литературы, изучение этнической идентичности был проведен в рамках философии, психологии, этнологии, социологии, биологии и др наук. После анализа основных компонентов этнического самосознания, следует отметить, что все элементы структуры тесно взаимосвязаны и взаимодействуют друг с другом на разных уровнях. Важно подчеркнуть тот факт, что они находятся на разных стадиях развития этноса приобретают доминирующую положение, доминирующую роль. Сегодня нет единства взглядов по вопросу о этнического сознания и его составляющих компонентов. Этническое самосознание это прежде всего этнической идентичности человека, и, следовательно, основой этнического самосознания, цель и устанавливает необходимость уделять больше внимания внутренним механизмом. В то же время, поможет этнические, этнические группы, устойчивые, реальные люди в команде, которая противоположна коллектива, характеризующейся собственным поведением дает определение правомерности которое может меняться время от времени. Этническое самосознание не остается неизменным на различных этапах развития человеческого общества так как оно является самым важнейшим признаком этноса.

Поступила 17.03.2016 г.